

Andrzej Wiśniewski

"Kodeks karny RSFRR, Kodeks karnoprosesowy RSFRR, ustawa o ustroju sądów RSFRR", tł. L. Hochberg, red. M. Siewierski", Warszawa 1961 : [recenzja]

Palestra 6/1-2(49-50), 149-150

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

karnego procesowego nowa i mało opracowana. Przedstawione przez autora porównanie unormowania prawnego w polskim ustawodawstwie karnym procesowym i w ustawodawstwie innych krajów socjalistycznych wykazuje, że proces karny Polski Ludowej unormował zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w sposób zgodny z założeniami ustawodawstwa socjalistycznego.

W dalszym toku wywodów autor poddaje szczegółowej analizie warunki zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia oraz omawia skutki procesowe przekazania sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Autor przyjmuje dość szerokie podstawy zwrotu sprawy. Są one jednak bardziej wąskie niż występujące obecnie w praktyce sądów.

Autor wskazuje m. i., że z treści art. 305 k.p.k. wynika, iż zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego unicestwia dotychczasowe postępowanie jurysdykcyjne. Oznacza to unicestwienie toku postępowania jurysdykcyjnego oraz unicestwienie gestii sądu, nie oznacza natomiast unicestwienia wyników postępowania jurysdykcyjnego. Dalej — omówione są konkretne akty procesowe unicestwione na skutek zwrotu sprawy, skutki procesowe przekazania sprawy na podstawie art. 251 § 1 lit. d) k.p.k., skutki procesowe zwrotu sprawy w zakresie obliczania terminów tymczasowego aresztowania i granice zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego.

W następnym rozdziale, dotyczącym zaskarżalności orzeczeń zwracających sprawę do uzupełnienia postępowania przygotowawczego, rozważania dotyczą odwołania od orzeczeń wydanych na podstawie art. 305 lub art. 251 § 1 lit. d) k.p.k., prawomocności postanowienia zwracającego sprawę do uzupełnienia, składu sądu rozstrzygającego odwołanie od postanowienia wydanego w trybie art. 251 § 1 lit. d) lub art. 305 k.p.k., wreszcie dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia wydanego w tym trybie w drodze rewizji nadzwyczajnej.

Omówienie przekazania sprawy przez sąd do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia w postępowaniach szczególnych jest treścią końcowego rozdziału pracy.

Kodeks karny RSFRR, Kodeks karnoprosesowy RSFRR, ustawa o ustroju sądów RSFRR. Tłumaczył L. Hochberg. Redaktor odpowiedzialny M. Siewierski. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 384.

W 1958 r. uchwalone zostały w ZSRR z mocą obowiązującą dla całego Związku Radzieckiego „Podstawy ustawodawstwa karnego, karnoprosesowego i o ustroju sądów”.¹ Na gruncie tych podstaw miały być opracowane nowe kodeksy w poszczególnych republikach związkowych. Zgodnie bowiem z Konstytucją ZSRR i z konstytucjami republik związkowych każda republika ma własne kodeksy karne i cywilne (materialne i procesowe) oraz własne prawo o ustroju sądów.

W 1960 r. w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Radzieckiej wydane zostały nowe: kodeks karny, kodeks karnoprosesowy i ustawa o ustroju sądów, które obowiązują od 1 stycznia 1961 r. Nowe przepisy zastąpiły dawne kodeksy, wydane w pierwszych latach rewolucji a obowiązujące przez przeszło 30 lat. Uchwalenie nowych kodeksów pozwoliło na dostosowanie przepisów karnych do obecnego etapu rozwoju społeczeństwa Federacji Rosyjskiej.

W omawianym zbiorze, poza wymienionymi aktami prawnymi, zostały także zamieszczone niektóre akty ustawodawcze ZSRR i RSFRR uzupełniające kodeksy.

¹ Por.: Radzieckie ustawy karne i o ustroju sądów z dnia 25 grudnia 1958 r. (z materiałami). Przekład z jęz. ros. Wyd. Prawn. Warszawa 1960 r.

Wydanie najnowszych radzieckich kodeksów karnych w przekładzie na język polski w przededniu ogłoszenia projektów polskiego Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego niewątpliwie wzbogaci dyskusję nad projektami, dostarczając cennego materiału porównawczego.

M. Jaroszyński: *Zagadnienia rad narodowych. Studium prawno-polityczne. Polska Akademia Nauk. Wydział Nauk Społecznych. PWN. Warszawa 1961, s. 322.*

Na temat rad jako podstawowej i najbardziej charakterystycznej instytucji państwa socjalistycznego powiedziano już wiele. Jest to jednak niewątpliwie zbyt mało w stosunku do wagi i rozległości zagadnienia.

Prof. M. Jaroszyński przedstawia w omawianej pracy problematykę prawną rad narodowych w Polsce. Nie jest jego zamiarem, jak zaznacza we wstępie, opracowanie kompletnej monografii prawniczej rad narodowych łącznie z przedstawieniem całego bogatego materiału opisowego tej instytucji. Autor, dążąc do maksymalnej aktualności książki, ogranicza się do omówienia tych problemów, które uważa za szczególnie ważne albo niedostatecznie dotychczas opracowane przez naukę, do problemów wątpliwych, spornych, dyskusyjnych.

Wśród wybranych zagadnień autor omawia podstawy prawne i zasady systemu wyborczego do rad narodowych oraz rzeczowy zakres działania rad narodowych, przez który rozumie przede wszystkim te dziedziny stosunków społecznych, na których kształtowanie rady narodowe i ich organy wywierają wpływ bezpośredni lub pośredni, zawsze jednak w jakiś sposób określony przez prawo. W obrębie przedmiotu działania rad i ich organów, który stanowią określone stosunki społeczne, autor rozróżnia — z punktu widzenia intensywności środków oddziaływania — trzy sfery stosunków. Pierwszą stanowią stosunki, którymi rady i ich organy bezpośrednio zawiadują; drugą — stosunki, na które rady i ich organy wywierają wpływ pośredni, ale za pomocą środków określonych przez prawo, jak obowiązek uzgadniania, koordynacja i kontrola; sferę trzecią stanowią stosunki nie objęte sferą pierwszą i drugą, tj. takie, w których radom i ich organom nie przysługują żadne konkretne upoważnienia, a więc — można by powiedzieć — stanowiące sferę względnie wolnej, tj. bliżej nie określonej przez prawo inicjatywy, gdzie jednak prawo wskazuje ogólny kierunek działalności. Podziału tego, zwłaszcza na sferę pierwszą i trzecią, nie należy identyfikować z podziałem na „obowiązkowy” i „dobrowolny” zakres działania rad. Działalność rad i ich organów we wszystkich trzech sferach jest bowiem obowiązkowa; jedynie tylko stopień związania prawem, zwłaszcza co do wyboru środków działania, jest różny w poszczególnych sferach.

Omawiając podporządkowanie poziome w systemie rad narodowych, autor charakteryzuje rolę czynnika ludowego i zawodowego w organizacji aparatu terenowego, kierownictwo rady podległymi organami, zadania i działalność komisji rad narodowych, sytuację prawną i znaczenie prezydium rady narodowej i wydziałów oraz takich organów specjalnych, jak milicja i inspekcja handlowa, kolegia karno-administracyjne, komisje i kolegia lokalowe.

Osobny rozdział poświęcony jest zagadnieniom koordynacji i kontroli. Autor, wskazując na radę jako na środek koordynacji, omawia kryteria i środki koordynacji. Jednym ze środków koordynacji jest kontrola społeczna, a także obowiązek uzgadniania. Podstawowym warunkiem koordynacji jest informacja, której prezydium rady ma prawo żądać, a kierownicy jednostek nie podporządkowanych mają obowiązek udzielać.